

Yapay Zekâ Alanında Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Tavsiyeler Yayınlandı.

Eylül 2021

Yazarlar: [Selin Kaledelen](#), [Elif Engin](#), [Deniz Alkan](#)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu (“KVKK”) tarafından 15 Eylül 2021 tarihinde “Yapay Zekâ Alanında Kişisel Verilerin Korunmasına Dair Tavsiyeler”¹ (“Tavsiyeler”) yayımlandı.

KVKK tarafından yayımlanan Tavsiyeler; yapay zekâ alanında faaliyet gösteren geliştiriciler, üreticiler, servis sağlayıcılar ve karar alıcılara yönelik olarak, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve bağlı ikincil mevzuat (“**Mevzuat**”) kapsamında, kişisel verilerin korunması amacına yönelik öneriler içermektedir. Bu doküman, KVKK'nın kişisel veri işleme tabanlı yapay zekâ çalışmaları alanında yayımladığı ilk metin olması sebebiyle de önem taşımaktadır.

Tavsiyeler; (i) genel tavsiyeler, (ii) geliştiriciler, üreticiler ve servis sağlayıcılar için tavsiyeler ve (iii) karar alıcılar için tavsiyeler olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

“Yapay Zekâ” kavramı

Tavsiyeler kapsamında Yapay Zekâ (“YZ”) kavramı insana özgü özelliklerin analiz edilerek makinelere kazandırılması olarak tanımlanmaktadır. YZ alanı insan gibi düşünebilen, yorumlayabilen ve kararlar verebilen algoritma ve bilgisayar yazılımlarının geliştirilmesi ile ilgilenmektedir.

“Geliştirici”, “Üretici”, “Servis Sağlayıcı” ve “Karar Alıcı” kavramları

Tavsiyeler çerçevesinde Geliştirici, Üretici ve Servis Sağlayıcı tanımları detaylandırılırken Karar Alıcı kavramının tanımına yer verilmemiştir. Yerleşik Avrupa Birliği uygulaması dikkate alındığında Karar Alıcı kavramının yasama ve düzenleme organlarına işaret ettiği gözlemlenmektedir.

Bununla beraber, Geliştirici; YZ sistemlerine ait her türlü ürün için içerik ve uygulama geliştiren gerçek ve tüzel kişileri ifade ederken Üretici; bu sistemleri oluşturan yazılım, donanım gibi her türlü ürünü üreten gerçek veya tüzel kişiyi ifade etmektedir.

Servis Sağlayıcı kavramı ise YZ tabanlı sistemler, veri toplama sistemleri, yazılımlar ve cihazlar kullanarak ürün ve/veya hizmet sunan gerçek veya tüzel kişileri kapsamaktadır.

Genel Tavsiyeler

Genel Tavsiyeler çerçevesinde, YZ uygulamalarının geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde kişisel verisi işlenen gerçek kişilerin (“İlgili Kişi”) temel hak ve özgürlüklerine saygı gösterilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu kapsamda insan onurunun korunması hakkı gözetilmesi ve “*hukuka uygunluk, dürüstlük, ölçülülük, hesap verilebilirlik, şeffaflık, kişisel verilerin doğru ve güncel olması, kişisel veri kullanım*

¹ <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7048/Yapay-Zeka-Alaninda-Kisisel-Verilerin-Korunmasina-Dair-Tavsiyeler>

amacının belirli ve sınırlı olması” ilkelerinin kişisel veri işlemeyi temel alan YZ ve veri toplama çalışmaları için dayanak oluşturması tavsiye edilmektedir.

Veri işleme faaliyetinin, bireysel ve toplumsal etkileri gözetildiğinde veri işleme faaliyeti üzerinde İlgili Kişi'nin kontrolü mümkün olmalıdır.

Kişisel veri işleme esaslı YZ çalışmalarında;

- kişisel verilerin korunması açısından yüksek risk öngörülmekte ise mahremiyet etki değerlendirilmesi yapılmalı ve hukuka uygunluk denetimi bu çerçevede gerçekleştirilmelidir;
- Mevzuat'a uyum sağlanmalıdır;
- her projeye özel bir veri koruma uyum programı oluşturulup uygulanmalıdır;
- işlenen kişisel veri, *özel nitelikli kişisel veri*² niteliğinde ise özel veri koruma kurallarına uyularak bu çerçevede tedbirler alınmalıdır; ve
- farklı tarafların veri sorumlusu veya veri işleyen statülerini haiz olma durumları proje başlangıçlarında belirlenmelidir.

YZ teknolojileri geliştirilirken ve uygulanırken aynı etkide sonuç alınması kişisel veri işlenmeksizin de mümkünse, verilerin *anonim hale getirilerek*³ işlenmesi tercih edilmelidir.

Geliştiriciler, Üreticiler ve Servis Sağlayıcılar İçin Tavsiyeler

Tavsiyeler uyarınca YZ odaklı tasarımlarda ulusal ve uluslararası düzenlemelere uyumlu ve veri mahremiyetini gözetilen bir yaklaşım benimsenmelidir. Buna paralel olarak İlgili Kişilerin hem ulusal hem uluslararası mevzuattan doğan kişisel verilere ilişkin hakları korunmalıdır.

Bunlarla beraber:

- veri işleme süreci sebebiyle meydana gelebilecek ayrımcılık riski ve benzeri olumsuz sonuçlar önlenmelidir;
- asgari veri kullanım (data minimisation) prensibine bağlı kalınmalıdır ve geliştirilen modelin doğruluğu izlenmelidir;
- tasarlanış amacından sapmış olan algoritmaların bireysel ve toplumsal olumsuz etkilere sebep olma riskleri değerlendirilmelidir;
- tarafsız uzman kişi ve kuruluşlardan görüş alınmalıdır;
- bireylerin kişisel gelişimlerini etkileyen teknolojilere dayalı işlemlerle ilgili itiraz hakkı olmalıdır;
- İlgili Kişilerin ulusal ve uluslararası mevzuattan doğan hakları korunmalıdır;
- risk değerlendirilmesinin bireylerin aktif katılımına dayalı olarak yapılması teşvik edilmelidir ve aktif katılım sağlanmalıdır;
- ürün ve hizmetler, bireylerin münhasıran kendi görüşleri dikkate alınmaksızın otomatik işlemeye dayalı olarak kendilerini etkileyecek bir karara maruz kalmayacakları şekilde tasarlanmalıdır;
- üretimde alternatifler sunulmalı ve kullanıcıların daha az kişilik hakkı müdahalesi içeren seçimler yapabilmesi güvence altına alınmalıdır;

² Kanun'un 6. Maddesi uyarınca özel nitelikli kişisel veriler, “*kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri*”dir.

³ Kanun'un 3. Maddesi uyarınca anonim hale getirme “*kişisel verilerin, başka verilerle eşleştirilerek dahi hiçbir surette kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek hâle getirilmesini*” ifade etmektedir.

- algoritmalar kişisel verilerin korunması hukuku uyarınca tüm paydaşların hesap verilebilirliğini sağlayacak şekilde olmalıdır;
- İlgili Kişi'lerin veri işleme faaliyetini durdurabilme hakkı olmalıdır;
- İlgili Kişi'lere ait verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi için kendilerine imkan tanınmalıdır; ve
- İlgili Kişi'ler, kişisel veri işleme faaliyetinin amaçları, yöntemleri ve sonuçları hususunda aydınlatılmalıdır ve bir veri işleme onay mekanizması tasarlanmalıdır.

Karar Alıcılar İçin Tavsiyeler

Tavsiyeler uyarınca Karar Alıcılar:

- hesap verilebilirlik (accountability) ilkesini gözetmelidir;
- risk değerlendirme prosedürlerini benimsemelidir;
- sektör/uygulama/donanım/yazılım temelinde bir uygulama matrisi oluşturmalıdır;
- davranış kuralları (code of conduct) ve sertifikasyon mekanizmaları oluşturmak gibi önlemler almalıdır;
- insan müdahalesinin rolünü belirlemelidir;
- bireylerin YZ uygulamaları ile sunulan önerilerin sonuçlarına güvenmeme hakkını tesis etmelidir;
- YZ uygulamalarının kişilik haklarına müdahale etmesi ihtimali oluştuğunda denetim otoritelerine başvurmalıdır;
- denetim otoriteleri ve yetkili diğer kuruluşlar arasında; veri mahremiyeti, tüketicinin korunması, rekabetin geliştirilmesi ve ayrımcılıkla mücadele konularında işbirliğini teşvik etmelidir;
- YZ uygulamalarının; insan hakları, etik, sosyolojik ve psikolojik etkilerini ölçme temelli uygulama araştırmalarını desteklemelidir;
- YZ ile büyük veri (big data) sistemlerinin, toplumu şekillendirmede oynadığı rolün tartışılması konusunda bireyleri, grupları ve paydaşları teşvik etmelidir;
- bahsedilen ilkelere bağlı dijital ekosistemin oluşturulabilmesi için açık kaynak (open source) yazılım tabanlı mekanizmaları teşvik etmelidir;
- dijital okuryazarlık ve eğitim kaynaklarına yatırım yapmalıdır; ve
- uygulama geliştiriciler için veri mahremiyetine dair eğitimleri teşvik etmelidir.

Yorum

KVKK tarafından yayımlanan Tavsiyeler incelenirken gizlilik, veri yönetimi, şeffaflık, çeşitlilik, ayrımcılık yasağı ile hakkaniyet ilkesi ve hesap verilebilirlik dikkate alınmalıdır.

Tavsiyeler'in oldukça genel çerçevede ele alınması, önümüzdeki günlerde YZ temelli uygulamaların etiği hakkında sektörel bazda tartışmaya neden olacaktır. YZ sektöründe faaliyet gösteren kişiler ise ilgili sistemlerini düzenlerken özellikle YZ etiği hususunu dikkate alarak veri işleme ve toplama süreçlerini tasarlamalıdır.

GKC Partners
Ferko Signature
Büyükdere Cad. No: 175 Kat: 10
Levent 34394
Turkey

T +90 212 355 1300

Bu bilgi yazısı sizlere kolaylık sağlamak için hazırlanmış olup hukuki tavsiye niteliği taşımaz. Müvekkilimize ve diğer ilgililere genel bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Uygun hukuki tavsiye almaksızın, herhangi bir özel durumda bu bilgi yazısına dayanarak hareket edilmemelidir ve işbu bilgi yazısı, yayımlandığı web sitesi dışındaki web sitelerine bağlantılar içerebilir. GKC Partners, kendi web sitesi dışındaki hiçbir web sitesinden sorumlu değildir ve başka herhangi bir web sitesine ilişkin bilgileri, içeriği, sunumu veya doğruluğunu onaylamamakta veya bunlara ilişkin açık veya zımnî herhangi bir garanti vermemektedir. Bu bilgiler telif hakkı ile korunmaktadır ve GKC Partners'ın önceden yazılı izni olmadan çoğaltılamaz veya yabancı bir dile çevrilemez.